

PUTOVANJE OKO TIJELA

MARIJANA RADMILOVIĆ

SADRŽAJ

NEZASITNA HALJINA	6
Skriveni trag	7
Luda ptica	9
Slijepa pjesma	12
Nespokojna pjesma	13
Lažni zlatnici	15
Nerazumna pjesma	16
Hranjenje vrtloga	17
Prah i sjaj	18
Prisila	19
Haljina ozdravljenja	20
STAKLO VREMENA	22
Potruga	23
Pristajanje	24
Misao o postojanju	25
Pogrešna vrata	26
Povijest, bolesti	27
Ni san ni buđenje	28
Staklenka s bojama	29
Nema ničeg	30

Pisar	31
LJEPOTA PROPADANJA	32
Bajka za kraj	33
Sigurna kuća	34
Slika ničega	37
Izgubljeni kraj	38
Prije sjećanja	40
Oslobođeno dno	42
Kraj igre	44
Beskorisna svjetiljka	45
BIJELA JEKA TIJELA	47
U zdravlju i bolesti	48
Blagoslov	51
Bjelina odustajanja	53
Bijela pjesma	54
Nepresušni cvijet	56
Kao da nisi uhvaćena	57
Truganini, oprosti mi	58
Sve što se činilo da je bilo	59
Nemoj me prestati tražiti	60
Žena koja nestaje	62

O autorici	66
Impresum	67

*Hvala Blimundi što mi je pomogla vidjeti
ono što ja sama nikada ne bih vidjela.*

NEZASITNA HALJINA

SKRIVENI TRAG

Sjedile smo u polju i slušale ptice.
U njihovoj pjesmi ključao je plašljivo
jedva čujni glas, neuhvatljivim mrmorom
tolikih glasova, još i sada ih razaznajem
i skupljam posvuda, dok skrivaju svoj trag,
pod njihovom nečujnom jekom,
naslućujem kako si mi vjerovala
da su to morale biti uvijek iste ptice.
Ali glasovi dozivaju druge glasove,
zemlja jedva diše pod nebom što je pritišće
i doziva vjetar, prazninu, izdisaj.
Vrijeme se omata oko svoje sjene
i doziva samo sebe. Gazimo po širokoj,
otvorenoj brazdi, promrzlim rukama
kruniš klip kukuruza i bacaš ga pticama,
najglasnija među njima, kričiš i trčiš uokrug
kao bezumna, radosna životinja.
Sve što ponovimo, izgubimo,
ne govorimo o tome, strpljive smo,
pred nama su izdužene sjene i kanali puni vode.
Voda doziva drugu vodu,
spora i teška od svoga muljevitog dna.
Ptice dozivaju druge ptice.
Trčimo s jednoga kraja na drugi
i mjerimo koliko nam je potrebno.
Na sredini zemlja je najtoplija,
uranjamo vlažna, blatna stopala,
ukopavamo se kao dvije lakovjerne životinjice.
Pod strništem plamte nevidljive vatre,
oko slamnatog strašila krug se zatvara,
njegova pernata duša gnijezdi se u nama,
treperimo, zračne i lagane, kako si samo lijepa,

tvoja kosa klizi kroz svilu sjećanja,
otkidaju se listovi kalendara,
staro i prašnjavo vrijeme leti na sve strane,
prekriva te njegov sipki prah.

LUDA PTICA

Izložena tijela, lica, kao nasred puste ulice,
prasak svjetlosti, život nasrće,
tvoja me prisutnost podiže i razgolićuje.
Od tolike blizine mutni smo i zloslutni.
Skupocjene tkanine ne dostaju za oboje,
što stignemo pokrivamo,
ruka skuplja, gužva, zgrće,
a nevidljivi glasnik, u ustima mu perje i prašina,
šutljivi anđeo, namata jeku šapata, otiske stopala,
rogobori: bio je tu čitav jedan grad, bili su ljudi,
bila je buka vremena, što će nam pjesma,
što će nam molitva.
Ostali su kamen i žamor, težina trajanja.

Od tolike blizine zatočeni smo i nemoćni.
Razobličena tijela, lica, naša nas sjena
ne propušta, krletka je gusto pletena.
U meni pulsira tvoja mirisna toplina,
moj strah hrani tvoju glad
i dok u tebi buja, leti, pjeva, nosi,
s lakoćom podiže staro i čvrsto tijelo vremena.
Košara je puna i ustreptala, na dnu rastu glasovi,
ruke, zračno pletu nevidljive ruke,
para se neuhvatljivo tkanje,
skupljamo, gužvamo, zgrćemo, otkidamo.
Sva si od krvi i mesa, puna snage i obilja tijela,
lijepa i tamna, zrcališ u meni,
toplo, snažno, zavedeno, zamamno.
Što ćemo sad, luda ptico?

One u tijelu i one izvan tijela,
one pod kožom i one što nas raskinju i guše,
što će nam ruke, što će nam krila;

bio je grad, bili su ljudi, gorjela su svjetla,
cesta je nekamo vodila: anđeo nečujno prhne
i umakne za ugao nevidljive ulice.
Nikoga ne oplakuje, ni za kim ne tuguje.
Nitko se neće roditi i radovati jednostavnoj smrti.

Tvoje me perje osljepljuje,
perje u očima, perje u ustima, perje što škripi pod zubima,
perje što bridi pod stopalima, perje što podiže sve u zrak
i vrtloži, vrti, mahnito, mučno, u elipsi nestajanja,
sipi, sniježi, zasljepljujući ekran, zastire, gasi, zaboravlja.
Zatvarajući škrinju, otvaramo ju, sve joj se dublje gubimo u dnu,
gubeći ključ, pronalazimo ga i sve je više vrata,
čitav jedan grad, čitav jedan svijet, čitav prostor koji zatvara.

Nudim te po sajmovima,
opčinjenim ljudima i njihovim ženama,
nudim te šumi i njezinim vatrama,
stablu i njegovim opakim sjenama,
nudim te odrazima visine i dna,
krletki vremena, preživjelim glasnicima,
nečemu snažnome i moćnome.
Svemu što može podnijeti vrtnju i njezino poslije.
Je li ona ta koja je prva izgovorila
tvoja krila moje odustajanje?

Ili mogu pjevati drukčije:
Otišla je, tražila je, pronašla je, posljednju šumu,
hodala je, brojala je, korake, misli, puteve,
suhu zemlju i prašnjavo korijenje,
sve što se gubi jedno u drugome,
sve što se zrcali i guta zrak blizine.
Tko si ti, nalik si mi, nalik sam ti, nalik smo si
kao ne izgubiti pronaći ne otići vratiti se ne početi
završiti, zaboraviti ugasiti.
Nježno me spustila kao da to nije učinila,

u posljednjoj šumi, na najdaljem stablu, na najvišoj grani.

Ja sam odletjela.

Ona se istim putem vratila.

SLIJEPA PJESMA

Koliko je zakrpa na mojoj haljini, glasno je progovorila
i bacila u vatru svoju posljednju masku.
Masku života ili masku smrti? Ako ima razlike, već je izgorjela.

Kao da dodirujem nečije tuđe lice, moja me koža jedva prepoznaje,
čudna je ta igra između nas dvije. Prolila sam riblju krv po nogama,
za mojim stopalima ostaje krvav trag, duboko, tamno, mirisno more,
kao da pišem na jeziku postanka, kao da skupljam glasove školjki
tuđim kretnjama, nije vrijeme za oprostaj.

Tužno je u praznome, mračno je i tvrdo u mome trbuhu,
tama se sljubila s grumenjem utrobe, ništa se ne vidi.
Kada zastanem, zastanu tišina, jeka, dubina vremena,
kada se pokrenem, pokreću se zemlja, nebo, sjećanje kamenja,
sve što se međusobno privlači i odbija, vidim ono što uistinu postoji,
ali što je sa mnom, što je u meni?

Čitavog života nosila sam tu masku, a sada moje tijelo prepoznaje
vodu, vodu unutar vode, vidim joj obalu, osjetim snagu,
pjevam njenu pjesmu. Ne mogu odjenuti skupocjeniju haljinu,
ne mogu više odlagati, vrijeme je da pođem kralju
i upitam ga što vidi u meni.

Pred kraljem stoji žena i njezina se pojava umnožava.
Postelja je prostrta, oko nje rastu mirisne trave čekanja.
Kralj se skriva iza svoje krune, kruna blješti i ništa se ne vidi.

Gdje si, kraljice, ne vidim te. Čudna je ta igra između nas dvije.
Kao da će naša tijela nestati u toj svjetlucavoj, slanoj izmaglici.
Bliža sam nego ikada, klizim na rubu svijeta, samo da ovu pjesmu
završim, imamo dovoljno vremena.

NESPOKOJNA PJESMA

Ugašeno vapno mjeseca,
posvuda trag od leda i pepela,
živa voda na tvojim usnama,
razjeda put, produbljuje zrcala,
mrtva voda zarasta, takva joj je
moć na vratima tijela, neumoljiva;

govorim iz dlana, lijepim krhotine
tvoga lica, prebirem po ostacima,
ne raspremam stol, ne praznim ladice,
gomilam, otkopavam, sol i brašno u
tvoj kosi, posvuda raznosim, istresla
sam sva sjećanja, ruke su mi glinene
i pljesnive, oči su mi umorne od
zazidanih prozora, nigdje nema
čarobnog predmeta, nema čarobne
riječi, samo prošupljena i sve veća
vreća, puna vode i vjetra, riječi mlade
i riječi stare; od straha pletem glas,
tišinu između nas.

Zamrznuta svjetlost u tvojoj kosi
blista i raščješljava svoj neprohodni
mrak, staklo na kojem si bezbolno
zaspala. U drugom zrcalu zvijezde
i ptice, ledeni sjaj i uspinjanje.
Zdenac nasred dvorišta, glas što te
neprestano doziva, stvarna vrata
na izmišljenoj slici, poniranje u prvo
zdravlje, odsutnost sna, procijep usred
praznog prostora, naslagane i stvarne
tvoje odluke, tvoje ruke, tvoja sjena,
umirena i prevarena.

Spavaš u sebi, u razgranatoj postelji,
vjetru u košulji, osluškuju te odjeci,
voda te govori, živa voda na tvojim
usnama, produbljuješ zrcala i gledaš se
kada ne znaš da se gledaš, nestvarna i
udaljena, ne naslućuješ se u tom odrazu
i prepuštaš se spokoju.

Živa voda, mrtva kosa, živa kosa,
mrtva voda, riječi mlade i riječi
stare, sve tiša jeka, sve tanja krošnja,
ali kako bih mogla odustati sada
kada sam sve moći potrošila.
Svake te noći do jutra češljam,
rasplićem trave, razgrćem tragove,
vučem granje za sobom, vučem
cijelu šumu i njeno posustajanje,
skrivam se u tvojoj kosi i prkosim.

Ugašeno vapno mjeseca,
posvuda trag od leda i pepela,
beskrvna staklovina jezika,
prošupljena i sve veća vreća,
nema čarobne riječi, nema čarobnog
predmeta, sanduk s odloženim
pletivom i iglama,
strah od dna.

LAŽNI ZLATNICI

Iz svoje haljine istresam posustale i umorne,
svakome jedna noć i jedan dan, strah i štap,
jedan kamen dnevni, jedan kamen noćni
i jedan kamen ludi danonoćni.

Tijela su se prekrila vatrom svojih odraza,
voda ih je pronijela kroz pustinju mjeseca,
stabla su ih krijepila svojim bijelim suzama;
vratila sam se iz daleka, moje me tijelo
još uvijek čeka i ne zna da sam to ja.

Zašto imam tu nerazumnu crnu haljinu
kada se budim u bijelom snu?
Teška, svilena, bogato ukrašena,
dnevni kamen čvrsto svezan zlatnim nitima,
noćni kamen srebrom okovan.

Od sebe razdijeljena, procijep u vatri i zrcalima,
hladnom, živom vodom protkana, zašto imam štap,
zašto imam torbu punu kamenja, zašto imam tu
nezasitnu crnu haljinu, ušivene zlatnike na dnu?

Vratila sam se iz daleka, to je moje tijelo,
od prvoga do posljednjega, oblik moga straha
koji prepoznaje i čeka. To je moja najsvečanija,
korijenjem i gromovima protkana.

Umiri se, luda rubenino,
miruj moja beskorisna haljino,
haljino dnevna, haljino noćna,
haljino razdiruća danonoćna,
gladna i hladna u vatrama, nezasitna u odsjajima,
teška i mahnita od svojih lažnih zlatnika.

NERAZUMNA PJESMA

Od nasipa do nasipa, preko pustopoljina,
preko vode, preko sna, preko snage i godina,
vučem tvoje pomodrijelo tijelo i skupljam
vrijeme što s njega otpada. Otkidaju se dani,
sati, tvoja se kosa tanji, tvoje se ruke klate,
bacaju sjene na sve strane, pokazuju gdje
zakopavam bol, vatru i glad, gdje sadim
vid, gdje sušim tek ubrani mrak, kako smo
došli, kako ćemo proći od svega što sam zasadila.
Kada mi kažeš da je dan, obgrlim te rukama
i vučem preko nevidljivih, tankih raspuklina
tla, kada mi kažeš da je noć, iskopavam sve
što sam putem rasula i vješam vjetru o vrat,
darujem mu ogrlicu od svega što sam godinama
gubila, a vjetar, nerazuman kao vjetar,
uzvraća mi biserima.

HRANJENJE VRTLOGA

Kopaš svojim najdubljim rukama,
vitlaš slikama po šupljini vremena,
kružiš kao ptica zloslutnica i nadgledaš
vrtlog ispod nas. Bože, kako sam umorna
od tolikog padanja, u glasu ti je glad,
nemoć hranjenja, nezasitnost vrtloženja,
gutamo dan po dan, koliko toga stane
u jedan zalogaj. Prostirem stol, sve
što nas je ikada pronalazilo i gubilo.
U tanjurima nevrijeme, vjetar nasrće kroz
prošupljeno dno. Bog prešućuje svoj
strah, odvraća pogled, kao da nas
njegova koža ne prekriva, kao da se ne
skriva u nama. Što stavljam pred tebe,
otkida se od mene, moja kosa u tvojim
ustima, tvoja usta u ranama, steže nas koža,
pulsira glad, što stavljam pred sebe, otkida se
od tebe, i pada po nama, u naša tijela,
mirna i sabrana u središtu vrtloga.

PRAH I SJAJ

U tvojim očima krijesnice i noćno sunce,
nosač svjetiljke oprezno korača unatrag
i skuplja mrak, tragači se povlače s bakljama
u neosvijetljeni krug, krug što ga je tvoja
prolazna ruka dohranila. Na jeziku tijela
pluta tijelo jezika, oslabjeli jezičci vatre
zahvaćaju ispod vode, umorni od pronađene
snage. Vrijeme buja u tvojoj kosi, ta dubina
iz koje te doziva ista pulsirajuća glad.
Na spaljenoj kosi sagorjeli mrak ne ostavlja
trag, strah u kostima, uzaludna potraga, prah
i sjaj, na usnama kovčeg s nepristalim kopčama.

PRISILA

Grlimo stabla, ljubimo i ljubimo kao dvije
izbezumljene ptice ono sasušeno, tamno,
spuštamo se sve dublje i dublje, u usta puna
tuge i mliječne nesanice. Unutra neka slijepa
ruka crta i briše prozore, puni i prazni odaje
i što smo dalje, sve nam je bliže ledena jeza
njezina dodira. Tama popločena bijelim
kamenjem posrtanja, zasljepljujuće pukotine,
korijenje prisilno i stakleno, i sve više i više,
krošnja puna krhotina, sve manje u stablima,
sve više u nama.

HALJINA OZDRAVLJENJA

Zarobljena svjetlost u čaši na trbuhu,
opojni miris svijeće i tamjana,
stopala u vodi, kosa u vatri,
rastaljena kovina u ustima,
patina sjećanja, kristali šećera,
suhe smokve, pucketanje pokućstva,
mirisi izbavljenja, nepostojeći zrak,
okomite i nestalne iluminacije
razjedenih zidova, smanjuješ se
i tamniš, prekriva te teška, pljesniva
tkanina, omataju te i stežu kao mumiju,
ti mumljaš u polusnu, tvoju su sjenu
polegli u kuću biljaka,
stopala su ti čista i plavičasto ledena,
na čelu ti je znak, u očima strah,
nad tebe se nagine prastara žena
s licem kore drveta, njezino teško
izvanvremensko tijelo istiskuje dah,
zrak se guši i pulsira, voda se skuplja
i kaplje u bunar nasred dvorišta,
tvoje su kosti prozirno plavo staklo dna,
crteži na stjenkama, vrtoglava halucinacija,
hodnik popločan zrcalima,
zidovi obloženi nepostojećim pogledima,
nepodnošljiva jeka, žene mračne kao korijenje,
nezaustavljivi silazak u bijelo,
drhtaj cijelim tijelom, u tvojoj postelji
kora hrasta i stabljike bijele imele,
cvjetovi ruže penjačice kao da niču iz tebe,
trave dobro usitnjene, u tebi sve vrije,
arnika je odagnala vještice,
njihovo trnje i uroke,

mirisi pročišćenja, oslobođeni dah,
tvoje uporno, nestvarno lice,
cvjetovi u kosi, cvjetovi na koži,
golo tijelo u trpkim travama,
tvoja ozdravljena haljina.

STAKLO VREMENA

POTRAGA

Lijepa životinja nepoznate vrste
nasrće na rešetku jezika,
trese se staklena kugla, izvrće grad,
rastresa snijeg, razlijeva se voda
ispod sna, traži se riječ koja bi je zasitila.
Gasi se elipsa dana i prelijeva
u začuđene oči putnika, koji je to dan,
koji je to grad, koja se zagonetka oprašta?
Lagati, sanjati, ostati u putovanju,
vratiti se strpljivim ostacima?
Pomesti snijeg pred vratima.
Puni se i prazni zaboravna kutija,
istom se strašću sabire i oduzima.
Kristali šećera na dječjim rukama,
uskovitlane i raspomamljene zvijezde,
nekome hrana, nekome glad ispod
jastuka, bestežinsko perje, rasparani san,
uvijek iznova, u kovitlacu svjetlosti,
lebde i odgađaju pad, klupko obostrano,
zaigrano dno, anđeo bezbrižno prolazi
i nikome ništa ne govori.

PRISTAJANJE

U tvom pomirenom snu tijelo tone u blato,
rijeka potapa svoju obalu, pijesak zaboravlja
svoje zlato, kiša ne prestaje ispirati grad
kao da je svaka slika isplovljavanje,
plutanje između dva nevidljiva obzora.
To jednostavno pristajanje brodova,
ptica i oblaka, izmorene sjene vode, tamne
brazde pjene u tvom nepomičnom krvotoku.
Ovdje gdje sve završava i sve počinje,
gdje sat otkucava prije i poslije, oslobođen
u snu, prepoznaješ je, približavaš se i udaljavaš
u istom traženju. Sve vrijeme što ga imaš, sve vrijeme
dok je gledaš, sve manje tužnu, sve manje veselu,
maše i gleda vodu i voda gleda svoju zagonetku.
I ne prestaje prijetiti, ne prestaje kišiti, grad ne prestaje
iščezavati, na vršcima prstiju, da te ne probudi,
nečujno odlazi i u toj se slici još jednom sve ponovi.

MISAO O POSTOJANJU

Kao kad dječak stoji kraj prozora
i promatra kišu, satima, danima, godinama,
i tako raste s kišom, i kiša u njemu,
staklo vremena, misao o kretanju i uzviku
koju, opčinjen, zaboravlja i taloži u okviru.
Noću mu prostirem najmekšu postelju,
s lakoćom ga podižem i prenosim dok se
zanesen smiješi vjetru i praznim ulicama.
Nikada ga ne dotiče tama, siguran u svojoj
zračnoj košulji, kosa mu prekriva lice,
izgleda drukčije, ne nalikuje nikome;
kao da nikada neće prestati padati,
noć puni tijelo novom bojom i oblikom,
beskrajem i vremenom što ga je napustilo.
Gledam ga zadivljena, čekam da se nataloži
misao o vodi i stablima iz nenastanjenog,
bezbolnog sna. Ispod leda grozdovi zvijezda,
čuvam ih za njega, čistim od mraka i vraćam
u zaborav. Između dva svijeta hladno, sklisko
staklo, ugašeni zvukovi, potopljene riječi i stvari,
kretanja i uzvik zatočeni na svojoj beskrajnoj putanji;
kao kad dječak stoji kraj prozora
i promatra kišu, satima, danima, godinama,
svojim dahom zamagljuje staklo,
a potom briše napisano, tajno, beskonačno.

POGREŠNA VRATA

Čujem korake. Zadržavam dah,
skrivam se iza vrata, stvrdnjavam
slike u čvorove mraka i čekam
da prolista njihov tamni sjaj.
Stablo sam, pronalazim put do rušenja.
Dječak sam, samo želim sići i pobjeći
van, ali kada otvorim vrata, ispod praga
nema više ničega. Izlaz za nuždu, vrata
za san, od korijenja noći mladice jutra,
vrata za lako i jednostavno, uvijek
pogrešna vrata otvaram.

POVIJEST, BOLESTI

Zaboravljanje riječi, nadomještanje nepostojećima:
šuma koju sanjamo, lišće koje skupljamo, snaga koju gubimo,
nepoimanje dana, mjeseca i godine:
pronašli smo mjesto na kojem ćemo prespavati,
prespavat ćemo ledenu sjetvu vjetrova, potope i požare,
sva preostala listanja,
nesnalaženje na otprije poznatim mjestima:
izbezumljene, pregažene sjene, prizor opustošen licima, lica
opustošena prazninom prizora,
gubitak pamćenja i prostora:
disanje iz mraka u mrak, osnažena kuća biljaka, bujno
uplašeno, zeleno čekanje pred nepostojećim vratima,
osamljivanje, osjećaj napuštenosti:
obnovljena bjelina i njezina tamna sestra blizanka,
stiješnjeno sunce, i sunce posvuda,
odlaganje stvari na neuobičajenim mjestima:
u ustajalim noćima, u tišini biljaka, obasjana postelja,
naslagani jedno do drugoga, jedno u drugome
u odlaganju, u zaboravljanju, u napuštanju
u nerazumijevanju, u gubljenju

NI SAN NI BUĐENJE

Opet ona ista voda nadire i napaja
širom otvorena, žedna usta vremena.
Ako gledam iznutra, guši ih i odvlači
u svoj zaglušujući mrak, ako gledam
izvana, posađeno sunce prerasta svoj
posustali dan; ni san ni buđenje, kažu
zvijezde, hladne od spokoja. Kopam
oči čudima i bacam ih pred naša stopala,
i tek što se otvaraju vrata, lijepi se pijesak
daljine po zgnječenim ostacima. Ljepljiva
sluz preostalih koraka, sve dublje propadamo
što se jače otkopavamo, i jasno nam je da
hodamo okrenuti od tla, svijeta, razuma,
da je dno točno iznad nas.

STAKLENKA S BOJAMA

Dovrši sjaj, ugasi led, zaustavi put
od ruke do pokreta, pronadi nove ruke
kojima ćeš izvaditi osrčje, prebrojati
godove, posegnuti u najdublje, zavojite,
zrakasto nakupljene.

Izaberi sliku koja ti se najviše sviđa,
kamenčiće na plaži, puževe kućice,
pleši po valovima, hodaj po vodi
i ne govori nikome zašto se odlama i tone.

Zamisli grad i naslikaj ga, razastri mrežu
zvukova i prepusti ih struji ulica,
budi ispod, iznad, pokraj, budi u prolazu,
u hladnoj i nenastanjivoj, u kući
s tvojim imenom, obiđi je sa svih strana,
oblijepi je slikama vjetra dok se puni
zemljom i plesom biljaka, uspravljanjem
vode i odjeka. U kući je mrak, u mraku
staklenka, u staklenci se jedna boja
zamrznula i rasprsnula, ali prije toga
nacrtaj vrata i prozore, posadi stabla,
svojim zračnim rukama načini zaklon
pticama, napuni im oči svjetlom i sjenama,
ne zaboravi sebe, počni od stopala,
ako se slika pokrene, ako se led otopi,
ako se išta bude moglo vidjeti.

NEMA NIČEG

U računalu ti prostire svoju najskuplju postelju,
u pomno biranim, binarnim snovima nosi te u oblaku,
lebdiš u polju tišine i mirišeš posebno probrano
bestežinsko cvijeće, skačeš od sreće
u plodnoj vodi slobode, u prkrateru beskraja
ili samo panično urlaš o neprobojno staklo,
ovdje nema života, ali ovdje nema smrti
i nema ničeg što ih razdvaja.

PISAR

Kada bi to bila noć u kojoj je sve počinjalo,
kada bi to bila noć u kojoj je sve postojalo,
kojoj je nalikovalo sve što sam pisao,
u kojoj je nestajalo sve što sam znao.
A pisao sam kao da pišem bogu,
kao da mogu pisati do same vječnosti,
pisao sam danima i godinama, probijao slojeve
straha i vremena, slova su se talila
pod mojim prstima, blistala na svjetlu i tonula.
Pisao sam na pismu koje nisam poznavao, na jeziku
koji nisam razumio, u svijetu koji nije postojao.
Pisao sam po vodi i kamenju, pijesku i prašini,
kao da pišem po hostiji, kao da pišem po božjoj koži,
pisao po zemlji, stablima, tijelima, kao po karti
svijeta kojeg nema i nikada nisam saznao
što sam to pisao, što znači to saginjanje i pisanje po tlu,
taj plamen, taj žar, to vrijeme bez sunca i mjeseca,
samo fini pijesak moga crnila, kosti samljevene u prah.
Ta noć puna radosti i tajne. Zvijezde su se rađale
i umirale pod mojim prstima, u tom blistavom crnilu
bio sam blizu vraga, blizu boga, bio sam pred prvim
i posljednjim vratima. Pisao sam i brisao, pisao i brisao
i nikada nisam saznao što sam to napisao.
Kada bi to bila noć u kojoj je sve počinjalo,
kada bi to bila noć u kojoj sam postojao.

LJEPOTA PROPADANJA

BAJKA ZA KRAJ

Sanja kako dijete plače,
u tom snu okreće se ključ, pomiče zid,
klize hladne, prazne, naslagane sobe,
sve se nagine na jednu stranu
i čini se da se svijet svlači poput zmije
i pakosno propinje.

Na tom mjestu bez lađara voda se odvaja
od dna i ne propušta nas.

U slobodnom padu, tonemo,
u zglobovima hladnoća metala,
ne možemo platiti, ne možemo kupiti,
ne možemo prodati vrijeme iz tuđeg sna.

Netko dalek, umoran i poražen
pokušava nas smjestiti negdje izvan tog zla.

Preko vode pada sjena i gasi obrise i odjeke,
nepomične slojeve vremena, nerazuman sjaj.

Dok junakinja spava, ljepota joj je ledena,
ima nešto precizno i zastrašujuće u tolikoj ljepoti,
to je dug, spor i siguran pad.

SIGURNA KUĆA

Ti si ta koja me vuče kroz vrijeme, sve ovo vrijeme.
Sve ovo vrijeme između tebe i mene
nema nikoga
tko bi darovao postojanjem, daljinom i počinkom
duboko, nedokučivo mjesto na kojem smo.

U tvojim ustima krv cvjeta crno.
Tvoja umorna krv. Otječe u pijesak
pod našim nogama. Grumenje prašine,
mrtve životinje, cesta se lijepi za stopala,
ljepljivo, gusto, gladno cjedilo vremena.
Dubina guta daljinu, jedna je u svima,
ljepota propadanja.

Cijelu smo noć sadile glasove uz cestu,
lupale osušenim kožama o zemlju,
iz prhkog smo sjemenja
tjerale vjesnice bolesti i smrti.
Mjesec nam je izgulio lica, razobličio tijela,
ljušte se srebrne ljuske, padanje ne prestaje,
tvoj odraz s onoga svijeta, moja otpala sjena.
Okolo nas raste ravnodušna svjetlost, sljepoća kamena.

Sve ovo vrijeme između tebe i mene.
On je uvijek sam. Nosi ime za svaki vjetar,
zna hoće li donijeti kišu ili glad,
prepoznaje duhove obojane od glave do pete,
prepoznaje miris oguljene kože,
misao žrtve i lovine,
ali ne izlazi iz kolibe, miruje.

Tko je stajao usred vjetra i nevremena, pun divljenja,
tko je zakapao životinje, tko je skupljao vodu i krv

u zemljane posude, natopio sjemenje, oprao ruke, umio lice,
upitao boga da stane i odmori se?

Da podigne šator, savije gnijezdo, sagradi kuću,
čvrsti, nepropusni, tamni šator za nomade u pustinji,
za pustinju u sebi. Ta silna živa slika.

Zlatna kuća sa besprijekornim prozorima.

Tko je tkao sagove i ukrasio ih vezom,
tko je optočio zastore zasljepljujućim zrcalima?

Zlato, mjed, drvo života, rešetka vremena,
tko je sve učinio, nevidljivo i nečujno?

Na putu prosjaci, na drumu razbojnici,
na cesti ratnici, pet ludih djevojaka
prenoćilo je pred vratima,
ali u naš crni šator, u našu zlatnu kuću
nitko ne ulazi.

Obilje zlata, suho zlato, čisto zlato, zlato moje,
ti si ta koja me vuče kroz vrijeme, sve ovo vrijeme.

Što ja imam s tom ženom,
zar joj se ne sviđa moja čarolija?
Voda čisti bez počinka, uvijek iznova.
Ovo su moje napunjene posude.
Ovo je moja kuća. Kuća mjeseca,
kuća od teških srebrnih blokova,
pod njima pucaju zrcala, trunu sagovi,
osipaju se zastori, prah prahu, oko za oko,
glas pod zemlju, ugušena, mukla jeka tijela,
sve što je nevidljivo, nečujno, propadljivo.
Klizi, tone, više zaustavi me, ne mogu više,
kakva je to igra da gaziš po mrtvima,
više nam se ne igra.

Čakli se noć, povija se korov uz put,
naša kosa raste iz samoće, naši glasovi
niču iz zemlje i cvjetaju sami od sebe.

Kopamo do vode, hladnoća se hrani kostima,
kosti u blatu, pucaju glinene žile vremena,
svjetla u daljini, kuća od suhog, zlatnog sna.
Sve ovo vrijeme nema nikoga.
Preostaje sve dublje, sve dalje, sve manje,
umor kamena, bolestan i otjeran pas,
kao da se bog vuče za nama.

SLIKA NIČEGA

Sveobuhvatna i nepregledna pustinja,
ono što je glad, nije glad, grad opasan zidinama,
tijela duboko ukopana, obuzeta, sama,
raskopana tama, pljesnive mumije, njihovi trusni
napjevi, zibanje, vrijeme koje ne istječe,
slika grada zasuta solju i pepelom, slika tijela
nanesenih vodom, slika spokoja.

Ono što je žudnja, nije žudnja. Nema tragova
težine, vjetra zaustavljenog ljudskim rukama.

Dani u sebi prostrani i slobodni,
velika, sjajna, zanosna praznina.

Žene peru rublje i potrošenu vodu
bacaju preko vremena, site pepela i sna,
sve su više nalik gladi svoga zaborava,
kao da kiši u njima, praznina je neizlječiva.

Njihova pustinjska djeca kopaju duboke,
podzemne hodnike, tajna skrovišta za svoja
izgubljena sjećanja, oslobođeni smijeh odjekuje
praznim ulicama, zov koji zatvara,
kutija puna osakaćenih igračaka.

Pustinja, načinjena od svoga preslika,
od slike ničega, ono što je zvuk nije zvuk,
ono što je slika, nije slika, nije pjesma,
nije povorka, nije tlo što izmiče pod nogama,
nije dno što se rastvara.

IZGUBLJENI KRAJ

Na ovome mjestu priča se prekida
i cijelim se kraljevstvom pronosi glas
kako je u posljednjoj bajci na svijetu
glavna junakinja odlučila zaspiti
i nikada se više ne probuditi.

Njezine su oči potamnile
i potonule na dno nezasitna jezera,
dva ugašena, ravnodušna kamena
bez sjaja i znamenja.
Bajka je već ispričana, soba je zaključana,
tajna je sačuvana, ali kraj je
ostao pod ruševinama.

Njezina se kosa razrasla kao divlja biljka
i rasula po svim odajama,
svojim teškim, oporim mirisom
nepregledne pustopoljine uspavala je
glasove, korake, puteve i snove
od kojih opet sve počinje.

Spava, spokojna i mirna kao nepronađeni gral,
kao glasnik koji stiže poslije bitke
i progovara jezikom koji više ne razumije,
dok na karti nestaloga svijeta briše svoj trag
i umoran liježe u san
u kojem je usnulo cijelo kraljevstvo.

Ali jedna se ruža razrasta i miriše,
jedna se žena saginje ubrati je,
trn i krv miješaju se:

„Vidim kako se voda povlači i kako izranja
njezin tamni sjaj, vidim urušene, sablasne gradove,

opustošene ulice, u prašini pismo, ne razabirem mu
početak i kraj, čujem kako vjetar jedva vuče svoj teški
umrtvljeni dah, osjećam blizinu, miris, pulsiranje,
ne vidim odakle dolazi, ali čujem uzdah, čujem korake,
mračno je, udaljava se, vraća se, podiže nešto s tla.

Vidim zmiju i pticu, ugažene pod stopalima.
Zmija izlazi iz jezera, ptica širi krila
i pokazuje na širok put što se razdvaja.

Vidim kako se u svijetu bez bajki
budi jedna djevojčica i ne sjeća se što je sanjala.
Kraj uzglavlja pronalazi dva još topla,
ugašena kamena i ne zna što bi s njima učinila,
bi li priču završila ili ju tek počela.“

PRIJE SJEĆANJA

Prve su se izbezumile životinje,
gubile su rogove, kopita, snagu i strah,
u mahnitom trčanju s kraja na kraj
nepostojećeg dvorišta.

Na kraju je snažan vjetar zakovitlao kostima,
njihovim probadajućim zvukovima
sabio zemlju, usitnio u fini, postojani prah,
sva ta tijela ostavljena pticama.

Toliko smo puta izlazile na cestu
i ponovno se vraćale. Svi ti putevi,
siromašna ljetina, pljesnivo rublje,
sunce i tuga u nama, zapuh s kraja svijeta
pod nepostojećim vratima,
ograda podignuta do ruba nestajanja.

Krv i koža u napuklinama tla,
toliko sam puta krenula i ponovno se vratila.
Žene me ispraćaju, smiju se i plaču,
kopaj dublje, kopaj jače, zvukovi ne prestaju,
gore u kostima, lede se u žilama.

Usta pune zemlje i sukrvice,
ugašena sjena prstenja, u kosi mračna
snaga korijena, stopala srasla s dalekim
podrhtavanjima, bijeli glasovi lišća,
duhovi životinja.

Nebo ispod površine svijeta,
opustošena jeka,
voda guta zrak, guši zvuk,
na putu mrtve stvari, oduzete suze,
napuštene sjene, žene tumaraju

u ispražnjenom snu.

Njihova djeca, smežurana i stara kao zemlja,
trče uokrug za duhovima životinja.

Sopćuci dah proganjanja, bijela svjetlost u očima,
spaljena koža na ispruženim rukama,
slika nečega prije sjećanja i oblika,
svi ti putevi, siromašna ljetina,
pljesnivo rublje, sunce i tuga u ženama,
sva ta tijela ostavljena pticama.

OSLOBOĐENO DNO

Rasplamsava se nerazumni vulkan,
njegovo podzemno, zloslutno obilje,
ona druga, goruća strana sna.
Ozdravlja nas njezin iznenadni mrak,
dobrota snijega što nas prekriva
iz daleke, diluvijalne čežnje
i vjerovanja da je umirena voda, njezino
glatko, ulašteno dno, postelja bogova.
Spaljujemo cestu, ona se prepušta sporoj,
neuhvatljivoj geometriji nestajanja,
pleše u izmaglici obavijena vatrama,
sigurna u svoj beskonačni kraj.
Vjetar donosi miris paljevine,
tali se daljina, sva raskoš njezina opiranja,
topi se gusta smjesa glasova,
riječi kidaju svoje plamteće košuljice,
jezik se usijava do točke urušavanja.
Odgonetavaju se mjesto i vrijeme,
vjerodostojnost se prepričava.
Oko nas bujaju divlje i otrovne biljke,
spaljenim travama i praznovjerjem
liječimo im posustalo zlo.
Djecu smo sklonili na sigurno.
Sjedimo u krugu kao napuštene,
beskorisne lutke, sve što skupimo
vjetrovi raznesu, uvijek na istom mjestu
odustajemo i počinjemo ponovno.
Nesnosan miris spaljene daljine.
U staklenim očima igračaka zavodljiv sjaj.
Nebom lete hostije, uzvitlane sjajne krpice
nezasitne molitve. Bujica raznosi kulise,
gradom plutaju zanijekane fotografije,

kao svici iz tek pronađenog vremena,
prizor nekog neočekivano svijetlog
i prozračnog sabiranja, iznenadno blago
u odloženim, praznim košarama,
snaži nas i zastrašuje njihovo
slobodno, konačno dno.

KRAJ IGRE

Posljednjeg smo kralja sakrili iza razuma i jezika.
Još imamo svoje razloge i sve te mrtve glasove.
Trunemo u vodenoj samoći, tonemo u živi pijesak
rastočenih bedema. Dozivaju nas s dalekih obala,
ne prestaju mrmoriti, šušte poput krila, poput lišća,
poput pepela što nas zatrpava. Zar moraju o tome
govoriti, nije im dovoljno što smo živjeli, nije im
dovoljno što smo umrli i što naš kralj otkopava
kosti i podiže grad, što nitko ne zna da je kraj?

BESKORISNA SVJETILJKA

Taj je dječak htio biti sam sa svojim svjetionicima.

Ravnodušna svjetlost na vrhu svijeta,
glasovi i vatra, i krvav trag unatrag,
jedina nit koja mu je pružena.
Ledena drhtavica struji mu udovima,
ali to nije njegov čamac, košara se rasušuje,
svjetlost se tanji, svijet se udaljava
i gasi, voda mami i umrtvljuje,
dječak odustaje.

Sve što vrijeme čini samo sebi,
svojoj umornoj sjeni, svome bogu,
a ja ne mogu, ne mogu jer me goni vrag
i tijesno nam je i bolesno usred naše zaljubljanosti,
na dnu izokrenuti, na vrhu potopljeni.

Nije lako sjediti pod tom neobuzdanom svjetiljkom.

Kako se samo gasi i iznova ozdravlja;
izranjaju duhovi njezina zdravlja, promiču utvare
i dok ih gazimo, utiskujemo u natrule daske,
ljepljiva plijesan diše njihov dah,
a njihovo lice postaje sklisko i mekano, rastočeno dno.
Dok govore jezikom što ih produbljuje
u vrijeme što se produžuje, trguju uljem i snom,
tragaju za potragom:

Zašto ti je pisaljka sprijeda šiljasta, a straga plosnata?
Meka i tvrda, zašto je svaka podloga jednako podložna.
Bogu božje, vragu vražje, u sigurnosti crne svjetlosti,
riječi razapinju čvrsto tijelo tame i usred prve plamteće
praznine, sve što je zapisano mora se izbrisati,
sve što je rečeno, ne zna se kome će pripasti;

nevina objest kaosa, zašto pišeš, zašto brišeš,
zašto šutiš, zašto govoriš, zašto podižeš pogled prema nebu,
zašto obaraš oči prema tlu, zašto gasiš moje uljanice,
zašto ih ti pališ, još i sada razgovaraju bog i vrag.

Ako je to stijenj što se stanjuje, vatra što se raspiruje,
voda što nas preplavljuje, lica što se izobličuju,
glasovi što se ne čuju, prostor se udaljava,
krug se zatvara, svjetlost rasplamsava,
svjetiljka se gasi.

BIJELA JEKA TIJELA

U ZDRAVLJU I BOLESTI

Tako puno ovisi o udaljenosti;

o stablu, kiši, rastočenom krajoliku,
o putu koji se na istome mjestu sužava
i otvara novom stablu, kiši, krajoliku,
a noge tonu u natopljenu zemlju
i utiskuju vlažno kamenje duboko pod kožu
koja puca bez otpora i boli.

Tako puno ovisi o strani s koje Bog sanja,
zaklonjen od svjetlosti svoga lica,
spokojan u snu u kojem mu riječi nisu potrebne.

Jednostavan san s malo neba.

Tako puno ovisi o ljudskim povicima,
o čovjeku koji je zastao pokraj mene,
o sjenama u našim sjenama.

Kada sam dovukla svoje tijelo na prljavi, kameni trg,
rekli su mi da je sve gotovo i da to nisam bila ja.
Sunce je spalilo svoj odraz, cijeli je moj život stao
u usputni prizor, dovoljno udaljen od smrti da upita
tko to dolazi i što donosi?

Kao da je i Bog odahnuo, odnekud svježina,
ptica, oblak, krilo anđela.

Ništa se ne gubi i ništa ne obnavlja.

Nevidljiva nit razapeta u zraku bešumno me prati preko
pusta trga, kao da vučem tešku maglu preko natopljena polja,
namatam umor od početka svijeta, putovanje oko tijela,
umatam se u samu sebe i čvrsto držim svoj kraj.

Bila sam dobra žena.

Znala sam koliko vremena treba dati vremenu,

koliko života dati životu.
Koliko riječi, značenja i znamenja
može stati pod kožu
dok ne popuste šavovi od tolikog tereta.
Svoje prvo dijete rodila sam u polju.
Od jutra do mraka nosila sam ga na rukama.
Dok je bilo živo, gledalo me je kao da sve razumije.
Lako sam naučila kako biljkama uhraniti rast i glad,
kako brzo i milosrdno ubiti životinju,
golim rukama donijeti smrt kao dar.
Kako se sakriti u svome trbuhu kao u sigurnome jezeru,
u tijelu vode mirovati kao u privremenoj smrti.

Tako puno ovisi o udaljenosti,
o onome što se na putu ne susreće i ne pronalazi,
o svjetlosti u kojoj se nazire usnulo lice onoga tko je
rekao sve što je imao,
riječi više nisu potrebne
i spokojno se vraćaju svome značenju.

Tako puno ovisi o čovjeku koji ne dolazi,
o snu koji se ne prestaje sanjati
u zdravlju i bolesti.

Drugo sam dijete rodila nasred dvorišta.
Krv i voda, zemlja je ključala od moga bola.
Naučila sam kako utješiti, zaštititi, ubiti.
Kako biti mirna i rasprostranjena,
kako u tijelu svoga tijela saviti postelju,
kako ustati i leći u pravome trenutku,
dok je muškarac u vrtu, a vrt u cvatu,
udobrovoljiti vrijeme da ne nasrće na mene.

U sobi se čuo šum vode. Šapat krila,
nečiji glas, zrak što ga izdiše lončanica.
Došla je iznenada, iz zdrave krvi i lakoće prihvatanja.
Još osjetim svoju bol kroz njezino pulsiranje,

kao kuću u koju me zatvorilo nevrijeme.
Kao da me netko snažno zgrabio za ruku
i poveo van, bosu na snijeg,
osjetim kako se na trenutak podiže radost
i ruši nasip iza kojeg me čekaju svijet i vrijeme,
količina i mjera stvari sa svojim nepreciznim ostacima,
proždrljivi trg sa svim tim gladnim, halapljivim očima.

Kao da me netko ponio na rukama,
popustili su grč i strah, nestalo je umora.
Napustila sam sve te ljude, kuću, stvari.
Soba je bila puna šutljivih žena.
One su znale kako odnijeti svoje tijelo u najdalju šumu,
one su znale koliko dugo život može namatati smrt,
a da se ne smanji razlika između približavanja i udaljavanja.
Žene sve znaju o sebi i drugima.
Jednostavno sam ustala i otišla.

BLAGOSLOV

Blagoslovljen budi, Gospode, što si me stvorio ženom.

Zemlja je crna, tijelo je bijelo, svjetlost je bolna,
nebo je daleko, misao je grešna, ja sam samo žena.

Što nosim u sebi od bijesa i krotkosti,
štitim od kiše i suše, od prolaznosti i trajnosti.
Koliko prostirki i pokrivača, prsti su mi usahli od pranja,
koliko vjetra i sunca u jednoj sjeni, koliko umiranja.

Prela vunu, tkala, plela haljine, silazila po vodu,
uspinjala se s teškim vrčevima, svaki božji dan pekla kruh,
prala i krpala. Skupljala granje, trave, trnje, nosila, prkosila,
hodala, posrtala, bosa u polje, bosa na izvor, u zakrpama,
tebi pripadaju nove, čiste tkanine.

Prva do tebe, a posljednja, do tvojih nogu sam ležala,
plahtom se pokrivala, tijelo izlagala, lice skrivala,
oči zatvarala, dušu zaboravljala. I nisam glavu podizala.
Jer postoje tajne koje nisi razumio dok me nisi stvorio.
Karneol utišava bijes, hijacint uspavljuje, ružičasti biser
topi se u ustima. Ja sam samo radila i šutjela.

Pletući košaru, plela sam krunu.
Noseći vodu, nosila sam rijeke, mora,
cijeli svijet sam iznijela na svojim rukama.
U svojoj utrobi pronašla sam dijamant,
učinio me nevidljivom, zaštićenom od svake vatre i požara.
Pronašla sam dragi kamen koji je mjesecu oduzeo boju,
otada mogu sve što ne mogu. Hvala ti na kamenovanju.
Kakav oblik nosim u sebi: od rebra sam, od praha
od svjetlucave prašine, od zemlje što isijava kao rana,
od čijeg sam tijela otkinuta, ja sam svirala načinjena
od ljudskih kostiju, zdjela koja pjeva, puna vode i oblutaka.

Zemlja blista, tijelo je netaknuto, pakosni sjaj u očima anđela,
lako se rastajem od svega, ja sam samo žena,
jer nikada nisi razumio zašto si me stvorio.

Stojim strpljiva, predana, očarana
u tvom dvorištu pred krasnim vratima,
kamo vode ta krasna vrata, ne pitam,
kakva je praznina iza njih zazidana.
Ovdje ću pustiti svojim rukama
da izrastu u vlažno i teško korijenje,
ovdje ću sjediti i sjediti, ostati zauvijek.
Svi ti putnici, trgovci, ratnici, njihova koplja,
prljave, nečiste oštrice, sav taj teret što mi
promiče pred očima, toliko nakupljenih bolova.
Sjedim u pepelu vatre koja nije gorjela,
pod svojom umornom, ugašenom sjenom,
beskorisna tijela, nerazumne utrobe.
Krvavo, vlažno, tamno porinuće,
posteljica od svjetla i prozračnosti,
bol se u meni nastavlja kao jeka
i drži na okupu sve što mi je preostalo.
Prostirka, plahta, haljina, nedovršena tkanina,
tijelo satkano od neizgovorenih, prešućenih riječi,
od jezika kojim nitko ne govori.
Praznina u tijelu odzvanja beskrajnim šumom vremena.

Jer su zdjele krhke i lomljive, jer su od zemlje,
jer sam ih odabrala za sebe, jer se gasi moja skromna svjetiljka,
jer blijedi moć dragog kamenja, jer više ne upireš u mene,
jer prepoznajem svoje lice u licu starice, u licu djevojčice,
jer sam izgubila da bih pobijedila, jer si me stvorio
a nisi me razumio, jer nisi razumio zašto si me stvorio,
blagosiljam te.

BJELINA ODUSTAJANJA

Dječak sa šumom u neprozirnim očima,
djevojčica s beskrajem na praznim rukama,
trče za svojim izobličanim sjenama,
ljudi plešu do iznemoglosti, svijet se pomamio
za svojim odrazima, sve je bliži i prisutniji,
njegova se noć razbuktava i plamti i svi ti duhovi
nestaju u vatri. Djeca koju je mogla imati, život
kakav je mogla živjeti. Samo duboka tišina,
duboka samoća, prodorna silina praznog prostora.

Tamo je moja koliba, sva se rasušila,
voda je ishlapjela, vatra se ugasila,
tamo leži moje tijelo, previše sam
umorna da bih ustala i pošla po njega,
kada bih ga barem nečim pokrila.

Složila je pokrivač običnim kretnjama,
kao da je obična žena s običnim pokrivačem
u rukama, kao da je lakši od straha,
hranjiviji od gladi, krotkiji od bijesa nagosti,
kao da tamo ne otkriva što ovdje pokriva,
kao da je opet na onaj isti kamen sjela,
s onim istim teretom na rukama.
Sve što ima, ovdje je odložila, u jednu posudu prima,
iz druge proljeva, nijedna nije ni punija ni praznija.

Tako je žalosna ova žena,
čini se da na tom kamenu sjedi otkad je
svijeta i vijeka, čini se da ovdje zauvijek čeka,
pregladnjela od praznine što je guta a ne daje joj kraj,
kraj kojim bi se zaogrнула kao bjelinom odustajanja,
ali crnja i mudrija od svoga čekanja,
odavno je sve napustila.

BIJELA PJESMA

Miruje biljka, sablasna i potpuno tiha,

muški i ženski cvjetovi putuju nitima vode,

pronalaze se i prepoznaju

u njezinim tamnim slojevima,

vodene niti oko biljnih niti,

voda unutar vode, svjetlost, zrak.

Nježna mala sjemenka,

njezin otrov usmrćuje do kraja dana.

Glatka, sjajna zelena smrt,

nabujali život umiranja.

Bog je uspavao sve preostale anđele, ljude, životinje,

ostao je sam sa svojom biljkom.

Bez riječi, bez zapisa i čudotvornih pripravaka,

na jednoj od neosunčanih strana svoga vremena,

mislio je da se tako odmara.

Dok se mudra biljka dijelila i svojim sporim,

strpljivim dahom sve iznova stvorila.

Njezina svila, biljno zlato, niti oko niti,

preplićući, stješnjuje unutarne i vanjsko vrijeme,

cijedeći, rascvjetava bijelo meso svjetla, svijeta;

bijela vrata, bijeli sag, bijela svijeća,

bijela haljina, unutarne bijelo meso sna,

noću udišući bijelu boju čekanja,

danju izdišući glatku, sjajnu tamu,

u nasadima, u samoći

otvara se samo noći,

zatvara se pred dodirrom.

Povija se prema svjetlu,

dok raste u mraku, u bijelim posudama mraka,

u toj tami mora ostati do kraja.
Cvjetovi se otvaraju i zatvaraju,
zemlja diše i neprimjetno se primiće
kao da joj nije dovoljno blizu bijelo božje lice.
Bijela zemlja, bijelo nebo, bijelo lice kamena,
bijela plahta, bijelo tijelo, bijeli kraj.

NEPRESUŠNI CVIJET

Na usahloj usni vezeš nepresušni cvijet,

istječe voda iz božjeg sna, nečujno se
otkidaju prizori, plutaju sjene i obrisi,
otapa se ravnodušni kristal,

zveckaju kosti u zdjelici sna,
potopljena svirala, ugašeni silazak
do tamnog korita i isti slijepi povratak,

bijela jeka tijela, u zdjeli glad,
u stisnutim šakama preostalo i budno
prosijava mrak, silazi po vodu
i vraća se u prebiranju, zrnju i čekanju,

vodom nošeni, vodi vraćeni,
isti tragovi cvjetanja
na nepresušnim usnama.

KAO DA NISI UHVAĆENA

U jutarnjoj izmaglici trčiš bezumna i životna.
Iz koje si daljine došla, tako prekrasna?
Dovoljno blizu da vidim život tvojim očima.
Iščupat će ti srce, razbacati kosti,
razapeti kožu preko vremena.
Iz svog mirnog skrovišta vidim mjesto
na kojem se svijet ponavlja.
Ljudi donose kamen po kamen
vjerujući u njegova znamenja.
Kao da nisi uhvaćena u njihovim očima,
došla si. Pila si vodu s tog izvora.

TRUGANINI, OPROSTI MI

Za tvoju kožu i kosu pristajem
opet sanjati i prestajem čekati
jer umjesto nas Vikinzi pjevaju
na autocesti, a uzaludnost sama dolazi.

Tvoje su ruke pune pamuka,
ali ne želiš sašiti košulju za ovaj san,
ako je obučem, sigurno ću umrijeti,
ako je ne obučem, neću moći živjeti,

neću moći pristati,
neću moći prestati.

Daleka, daleka Truganini,
oprosti mi na bliskosti.

SVE ŠTO SE ČINILO DA JE BILO

Dok govori tamnim, punim glasom,
čini se kako riječi dolaze iz neke neosporne dubine,
iz duboke daljine u kojoj se trenutak zamrznuo
na prije i poslije izgovorenoga.
Glasovi sipe neopipljivi kao prašina, patina vremena,
kao kad prestaje kucati odbačeni sat, sve je za očekivati.

Već dugo osjećam kako sam nijema,
već dugo osjećam kako sam izmislila svoj glas.
Kao da je još uvijek moguće izaći iz slike
i čuti to zibanje, svijet se i dalje nemoćno i strasno,
poput djeteta, ljulja između sebe i svoje sjene, odraza i ničega.
Svaki put kada se ponovno rodi, mlađi je i ljepši,
urokljivo me pogleda i pobjegne ispod vrata,
vragov smutljivac. I opet sve zaboravljam.

Nešto sipljivo pada u vrijeme i razrjeđuje svjetlost,
kruni se staklo jezika, sitost škripi pod zubima.
Prostor se uvlači u sebe, stvari uzimaju previše
prostora, riječi su još samo neželjena kiša,
razliveno crtovlje bez sjaja i odjeka.
U daljini je žena koja mi uporno došaptava gdje sam zastala.
Kako da joj kažem, glasom kojeg nemam,
da ne mogu stati na kraj samome početku
i da se sve oduvijek gubi u svojoj radosnoj vrtnji
i da se rado prisjećam smrti i da mi nedostaje tišina
u kojoj smo znali satima sjediti, to čekanje da se dogodi.
Nedostaje mi sve što se činilo da je bilo.

Uporno me doziva, govori čistim, jasnim glasom,
ali ja čujem samo kako raste staklo, slika puca i prestaje.
Možda je to bio moj glas, možda sam to bila ja.
Opet sve zaboravljam.

NEMOJ ME PRESTATI TRAŽITI

Tko li je taj što tako tužno gleda u mene,
pitala bih se.

Tijelo se otelo, u bilo kojem trenutku
izvana je iznutra, ne boj se,
u tom mraku nema nikoga,
to su samo dvije tame razdvojene kožom.

Glas je došao iz prozirne daljine,
kao da tu i nema ničega osim nataložene tišine,
prašine vremena.
Moglo se osjetiti kako siječe zrak
u pravilne ledene kristale, a potom iščezava.
Ali nikoga nije bilo
i ostao je drhtaj u jutarnjoj izmaglici,
zrcalo u kojem se ne vidimo,
staklo pred kojim se rasipamo,
sjajna nit za koju se grčevito držimo da ne zalutamo.

Govorim, pokazujem se, smiješim,
stalno odnekud dolazim ili nekamo odlazim,
u kući sam ili na ulici, ne želim se pronaći.
Kada sam se prvi put izgubila,
našla sam se iznenada pred tim vratima
mrtva sam, ne smetaj.
Sada kada me nema, možda nisam živa,
možda sam samo umrla,
možeš me nastaviti tražiti,
voljela bih znati kako sam izgledala,
kako sam živjela, kako sam ljubila,
kako sam te uopće dozvala.

Ova tama u kojoj si se našao, nije ništa drugo do tama u tebi,

ne boj se, cijelog sam te omotala sjajnim nitima,
u mraku nema posrtanja, to nije prijelaz iz ničega u ništa,
to je samo moj glas, prazan kao kristal.

ŽENA KOJA NESTAJE

Nešto živo u neko jutro u nečijem životu.
Uzima tu sliku za sebe ne želeći
nauditi onoj koja se budi.
Puna, potpuna neprisutnost, san u snu.
Još jednom, tišina nanescena preko svega,
prigušenost svijeta, strpljivost nestajanja.
Nešto veliko dolazi, izranja preko površine stvari,
diše jedva čujno kao nakon duge bolesti,
u nju su se sručili toliki životi,
vrijeme i voda, neiscrpnost tijela, šuštanje haljina,
miris života kakav nije živjela.
Unutra je sigurno i tamno, riječi u tijelu,
tijelo duboko zakopano u riječima,
neprestano ponavlja jesmo li to mi?
Ona koja se budi? Onaj koji me budi?

Onaj koji zauvijek sanja kako sjedi u nekoj sobi,
soba se puni i prazni glasovima, tijelima,
godinama, snovima, ali ne ovdje,
ne sada, dok spokojno spava.
Pada zvijezda, ugašena i daleka,
sjena i zraka poništeni,
ostaje ti obilno i tamno,
san o ženi koja će te jednom voljeti.

Plaši se ljepote koja je obuzima,
plaši se mira koji je prožima,
neumitne bliskosti njegova sipljiva dodira,
nanizanih sati, nataloženih godina, tijela i glasova,
vrtloga bez zraka, preostala daha,
ljepše je i bolnije u snu.

Kamo me to vodiš?

Voda ti odgovara, ti si umoran čovjek,
spavaj, ja ću sve učiniti sama.
Taj veliki, tužni čovjek nasred puste ulice.
Onaj koji oduvijek sanja kako stoji
u mutnoj, blatnoj vodi,
put kojim je krenuo razlio se preko cijele slike,

uvijek isti prizor, prisan i nesnosan, ne prepoznaje te.
Voda raste, pakosne nimfe bjesne i prijete,
usta su ti teška, puna krika za onog koji čeka
na drugoj obali, ali ne budiš se.
Kao da te godinama nije bilo u toj sobi,
u tome trenu, odnekud zanosna i nadiruća zvona,
posvećenim rukama prinosiš život visoko jutru, sebi,
svu tu ljepotu prepoznaješ i plačeš u nepoznatom gradu,
na pragu crkve kojoj ne znaš ime.
Sve odlazi. Sve.

Blag i bistar dan drhti kao tvoja ruka na mome ramenu.
Mislila sam na tebe, tolika je svjetlost sagorjela,
tako sam usamljena i tužna bila. Sve me napustilo.
Mukli je zvuk ječao kroz moje opustjelo tijelo;
sanjala sam kako ležim prozirna i nijema
u tami mrtva jezera, pokrivena tišinom svijeta,
i kao da to nisam ja, gledala sam ravnodušno
kako se svjetlost prelama i stiže do dna ugušena.
Bez daha, glasa, treptaja, ispražnjena od sjena,
tako sam lako i bezbolno umrla.

Budim se usred noći sva u goloj vodi,
utapam se u svome vlastitom tijelu,
bez umora i čežnje podižem ga, milujem i ližem,
dodiri se lede, pada zvijezda, ugašena i daleka.
Na trenutak se čini da će osvijetliti mjesto svoje smrti,
ali zvijezda odvlači za sobom sav prostor i vrijeme
i ostavlja ti samo čekanje.

Sanjaš o ženi koja će te jednom voljeti.
Vrijeme nas nježno preplavljuje,
tijela ispunjena vodom polagano padaju na dno.
Napuštena od života, napuštena od smrti,
jesu li to naša ispražnjena lica? Jesmo li to mi?

Kako je i mogla izdržati do sada.
Na fotografiji je mlada i sputana, zaogrnuti,
bilo joj je hladno dok je prilazila, bestežinski,
snatreci, napola u snu. Njezina želja da se skrije
jedino je što je na toj slici ostalo od nje.
Više nije lijepa, ali žudi život kakav nije živjela.
Spokojna, kao da mu više ne pripada, ne osvrće se i
mijenja sliku putovanja, svijet se još jednom urušava.
Nešto živo u neko jutro u nečijem životu.
Gdje pada ta sjena? Stoji sam nasred ulice.
Čovjek koji gleda ravno u sunce.
Kakvo jutro, kakvo uranjanje, u kovitlacu svjetlosti
postaje lagan i slijep. Blistav, snažan i strašan let.
Trenutak u kojem se više ne može odustati,
okrenuti, pretrčati cestu, pregaziti svoju sjenu.
Stoji uz izlog, okupan u suncu, smiješi se.
Blistavo jutro, zrak bez treptaja, i kao da to nisam ja,
gledao sam ravnodušno, na drugoj strani ulice
dugo je stajala jedna žena. Sama. Nepomična.
Bez daha, glasa, kao pod vodom, utopljena.
Njezina kosa, haljina, ruke, ni na trenutak slika nije oživjela.
Gledala me ravno u oči, užasnuta.
Između nas je rasla strpljiva, blaga tama nestajanja,
razmak između praznine i naplavljena vremena,
riječi u tijelu, tijelo duboko zakopano u riječima,
neprestano ponavlja jesmo li to mi?
Ona koja se budi? Onaj koji me budi?
Onaj koji zauvijek sanja kako sjedi u nekoj sobi.
Sa svih strana nadire voda. Obilje vode. Sve odlazi. Sve.

Vinkovci, 2009.

Marijana Radmilović

Rođena 1971. u Vinkovcima. Diplomirala kroatistiku na Filozofskom fakultetu u Osijeku. Pjesme i priče objavljivala u Quorumu, Književnoj reviji, Plimi, Zarezu, Temi i Riječima.

Za debitantsku zbirku poezije *Portreti nepoznatih žena* 1999. godine dobila nagradu Ivan i Josip Kozarac. Na prvim Danima Dobriše Cesarića u Požegi 2003. godine dobila nagradu Dobriša Cesarić za najbolju neobjavlenu knjigu poezije *Bolest je sve uljepšala*, a 2004. godine za istu zbirku dobila je nagradu Kvirin za mlade pjesnike. Za zbirku *Putovanje oko tijela* 2020. godine dobila nagradu Duhovno hrašće, a isti naslov je 2021. godine dobio i nagradu Dragutin Tadijanović. Živi u Osijeku, radi u Vukovaru.

Objavila: *Portreti nepoznatih žena* (poezija, 1998); *Bolest je sve uljepšala* (poezija, 2003); *Putovanje oko tijela* (poezija, 2019); *Naša soba* (priče, 2022), *Životinje na cesti* (priče, 2025).

Biblioteka Online

knjiga 291

Marijana Radmilović

PUTOVANJE OKO TIJELA

drugo izdanje

© 2026 Marijana Radmilović

© za elektroničko izdanje: Društvo za promicanje književnosti
na novim medijima, 2026

Izdavač

Društvo za promicanje književnosti
na novim medijima, Zagreb

Za izdavača

Krešimir Pintarić

Glavni urednik

Krešimir Pintarić

Urednik

Davor Ivankovac

Fotografija

Evelyn Chong / Pexels.com

Objavljeno

15. veljače 2026.

ISBN 978-953-374-426-1 (HTML)

ISBN 978-953-374-427-8 (EPUB bez DRM)

ISBN 978-953-374-428-5 (PDF)

Prvo izdanje

Meandar media, Zagreb, 2019.

Knjiga je objavljena uz financijsku podršku Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske i Grada Zagreba. Mišljenja izražena u ovoj knjizi odražavaju isključivo mišljenja autora i ne izražavaju nužno stajališta ustanova koje pružaju financijsku podršku.